

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق

۲۴ جنوری ۲۰۲۳

محمد محق

تاراج آثار باستانی افغانستان

با شروع جنگ‌ها در افغانستان تاراج آثار باستانی این کشور آغاز یافت. در سال‌هایی که جنگ‌های داخلی مجاهدین و هرج و مرج‌های پس از آن اتفاق افتاد، بخشی از این آثار به خارج قاچاق گردید. در دوره اول حاکمیت طالبان دسته‌های مافیایی که با این گروه همراه بودند با همدستی مافیای پاکستانی به شکل گسترده‌ای به حفاری و قاچاق آثار باستانی اقدام کردند و هزاران قلم از اشیای عتیقه را به بازار سیاه به فروش رسانیدند. در دوران جمهوریت هر چند اقداماتی برای جلوگیری از این کار صورت گرفت، اما بنا به ضعف و فساد بسیاری از دستگاه‌ها، پدیده قاچاق آثار عتیقه متوقف نشد. با روی کار آمدن دوباره طالبان در افغانستان و باز شدن دست مافیا، که اینک به شکل پیشرفته‌تری عمل می‌کند، موج جدیدی از قاچاق این آثار به راه افتاده است، و این بار علاوه بر بازار سیاه پاکستان در دیگر بازارهای سیاه منطقه نیز، به شمول ایران، به فروش می‌رسد.

آثار باستانی کشورها معتبرترین گنجینه تاریخ آن‌هاست و می‌تواند ابعادی از فرهنگ، قانون، هنر، سطح عقلانیت، نحوه معیشت، طریقه مدیریت، میزان توسعه و بسیاری از ناگفته‌ها را در باره گذشته به ما بازگوید و امروز را با دیروز پیوند دهد. همچنان، این آثار کمک می‌کند که جلو تحریف حقایق تاریخی گرفته شود، زیرا دستگاه‌های قدرت و جریان‌های رقیب آن معمولاً تاریخ را مسخ می‌کنند و از این رو روایت رسمی از تاریخ غالباً جعلی و غیر قابل اعتبار است. تاریخ جعلی عمدتاً برای خدمت به صاحبان قدرت یا گروه‌های درگیر این ماجرا به وجود می‌آید تا با خلق توهم‌های نژادی، مذهبی، تباری و مانند این‌ها پایه حاکمیت یک گروه را تقویت و تحکیم ببخشد. تاریخ جعلی ادعاهایی بزرگ در می‌افکند و با تکرار و تلقین به تبلیغ و ترویج آن‌ها کمر می‌بندد تا آن‌ها را به مثابه حقایق پذیرفته شده وارد باور عمومی کند. برای جعل تاریخ به اسناد چندانی ضرورت نیست، جز موارد گزینشی که بتواند پشتوانه آن ادعاها باشد.

تاریخ حقیقی اما از روی آثار مستند و معتبر که با شیوه‌های علمی قابل سنجش و ارزش‌یابی باشد به نگارش در می‌آید. نه تنها سنگ‌نوشته‌ها و آثار فلزی، بلکه حتی ظروف سفالین مربوط به زمانه‌های باستانی گفتنی‌های فراوانی در باره گذشته دارند و از آن طریق هم اعتقادات و هم سبک زندگی مردم قابل مطالعه و شناسایی می‌شود. هر چه شمار بیشتری از آثار باستانی در اختیار داشته باشیم بیشتر می‌توانیم در برابر طوفان جعل‌کاری بایستیم و از حقیقت دفاع کنیم. راز توجه کشورهای پیش‌رفته به گردآوری آثار عتیقه و به ویژه اهمیتی که مراکز علمی و اکادمیک به این کار می‌دهند در همین جا نهفته است.

افغانستان در نیم قرن اخیر بخش فراوانی از آثار باستانی خود را از دست داده است، و این آثار تبدیل به پولی کثیف شده که به جیب دزدان و قاچاقبران رفته است. طالبان افزون بر نفوذ مافیا و شبکه‌های قاچاق در بدنه تشکیلاتی آن، نه درکی از اهمیت آثار باستانی دارند و نه باوری به ارزشمندی آن‌ها. بدتر این‌که گروه‌های بنیادگرا عموماً جا افتادن روایت جعلی خود از گذشته را وابسته به محو تاریخ گذشته می‌دانند و از این رو به تخریب و نابودسازی اسناد و آثار گذشته اقدام می‌کنند. کاری که طالبان با مجسمه‌های بودا در بامیان کردند دقیقاً همان کاری بود که داعش در پالمیرای سوریه کرد. داعش با از بین بردن آثار ارزشمندی که از چندین تمدن کهن به جا مانده بود، بخشی از تاریخ مستند بشریت را به نابودی کشاند. طالبان نیز در همین مسیر روانند. ملت‌هایی که تاریخ حقیقی خود را حفظ نکنند زندگی‌شان دستخوش جعل و دروغ خواهد بود.